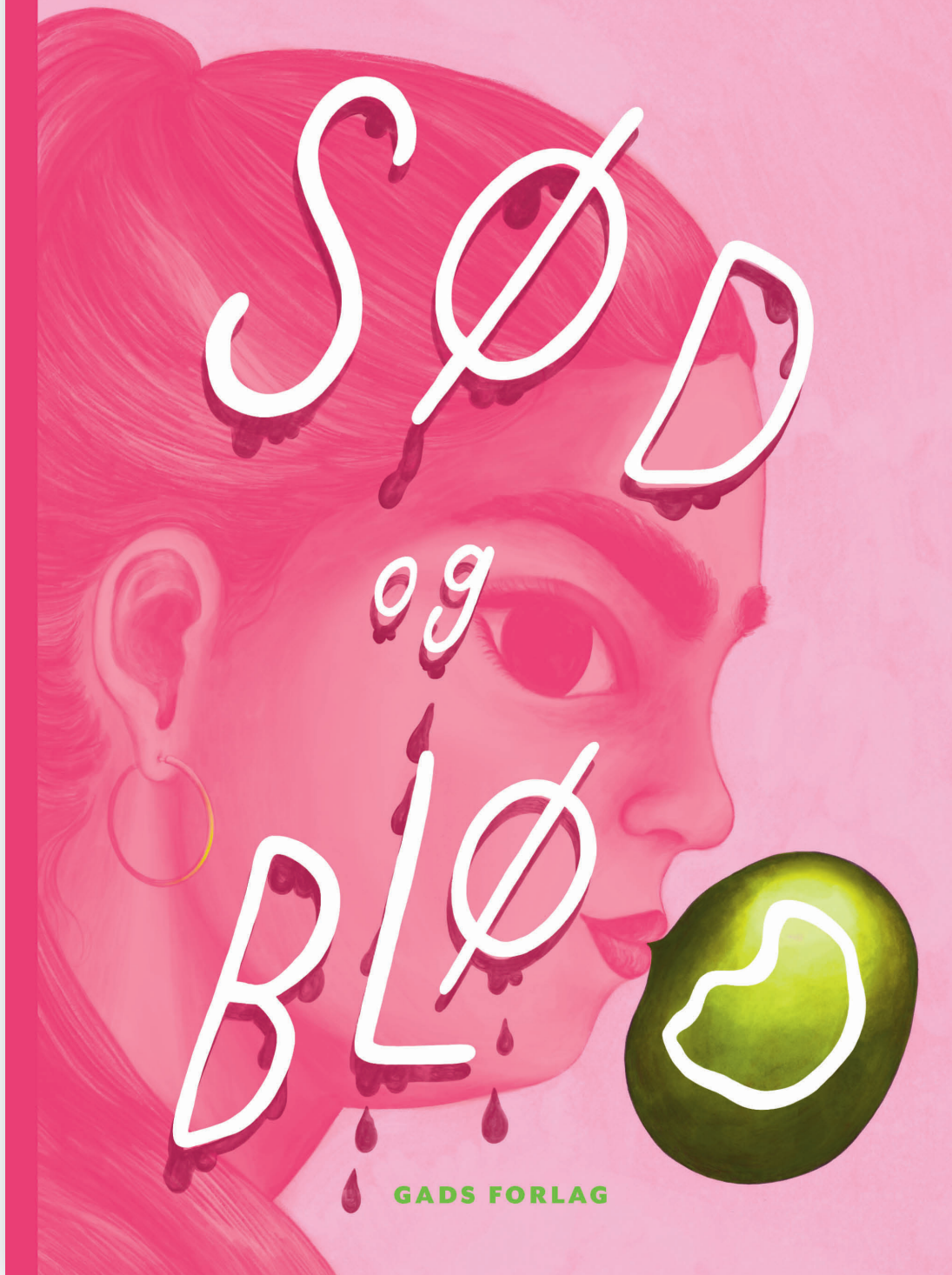

ZAKIYA AJMI & KATHRINA SKARÐSÁ

Undervisningsmateriale til Sød og Blød
af Zakiya Ajmi og Kathrina Skarðsá

Indhold

Til læreren	3
Kort resume og præsentation af temaer	3
Tilrettelæggelse af arbejdet	3
Arbejdsformer	4
Fortællinger mellem tekst og billeder – analysepotentiale.	4
Forholdet mellem verbalteksten og billedsiden	4
Symmetrisk	4
Ekspanderende	4
Kontrapunktisk	5
Færdigheds- og vidensmål	5
Kompetenceområdet: Læsning	5
Kompetenceområdet: Fortolkning	5
Undervisningsforslag	5
Før læsning	5
Mens du læser	6
Side 6: Ali og Ekspresslik	6
Side 8 - 9: Billedsiden og verbalteksten	6
Side 13: Marinas løsning	7
Side 14: Ingen kunder	7
Side 23 - 24: Fødevarestyrelsen kommer på besøg	7
Side 30: Havfruen som symbol	8
Side 43 - 44: Sms til Jack	8
Side 47 - 61: Underspørgsmål til afhøringsituationen:	8
Side 62 - 67: Løsningen på slikmonstret	8
Side 68 - 69: Forholdet mellem verbalteksten og billedsiden	8
Efter du har læst	9
Kreativt produkt til handlingen i Sød og Blød	9
Krav til opgaven	10
Ideer til opgaver	10
Litteraturliste	10

Til læreren

Den grafiske roman, billedbogen og de illustrerede noveller har i løbet af de seneste år vundet indpas i litteraturundervisningen i udskolingen, og det med god grund. Et arbejde med tekst og billeder lukker op for flere analysespor, som giver eleverne mulighed for at udfolde deres danskfaglige kompetencer på flere niveauer. Den grafiske roman *Sød og Blød* af Zakiya Ajmi og Kathrina Skarðsá er et godt eksempel på et værk, der inviterer til netop dette arbejde.

Kort resume og præsentation af temaer

Sød og Blød er et værk, der starter som en klassisk ungdomsfortælling om forelskelse, bekymringer og venskaber. Noura pjækker fra skole for at hjælpe sin bror Ali i hans slikbutik Ekspressslik. Her finder hun ud af, at hun har en helt særlig evne til at blande slikposer, der passer perfekt til den enkelte kundes smag. Desværre er det meget småt med kunderne i butikken, og Ali er bekymret. Noget tyder på, at Nouras slikmix er gået helt galt, og en uheldig kombination af tvivlsomme e-numre har skabt et giftgrønt slikmonster, der bor ude i butikkens baglokale og lever af at æde mænd. Måske er det derfor, at Nouras kæreste Jack er forsvundet.

En dag kommer Petra og Mikkell fra Fødevarestyrelsen på besøg, og de vil meget gerne undersøge butikken og det tilstødende baglokale. Herfra tager fortællingen en voldsom drejning, og gysen i *Sød og Blød* begynder for alvor at udfolde sig, da Ali uden held forsøger at forhindre Petra i at undersøge de mystiske forhold i baglokalet.

Det særlige ved *Sød og Blød* er handlingens twists, verbaltekstens og billedsidens helt særlige samspil samt genrehybriden, der opstår, i takt med at handlingen udvikler sig fra en klassisk ungdomsfortælling til et gys. Verbalteksten, som fortælles af Noura, beskriver udfordringerne i Ekspresssliks lokaler og personernes bekymringer, mens billedsiden både underbygger, men også tilføjer ekstra lag til fortællingen. Det er i dette net af symbolske ledetråde, at *Sød og Bløds* handling og temaer udfoldes og inviterer læseren til at gå i dybden for at fange historiens mange lag. *Sød og Blød* er dermed et eksempel på moderne ungdomslitteratur i sin mest originale form. Intet er helt som forventet ved første øjekast, og læseren må stå på tær for få hold på handlingen. Temaer som venskab, loyalitet, forelskelse, seksualitet og bekymringer for noget uforklarligt er gennemgående elementer i *Sød og Blød*. Og da værkets personer, Noura og Ali, har en anden etnisk oprindelse end dansk, uden at dette bliver et tema for historien, kommer et element som repræsentationer også i spil, og markerer bogen som en moderne ungdomshistorie.

Tilrettelæggelse af arbejdet

Opgaverne i dette undervisningsmateriale er opdelt i tre dele:

Opgaver før du læser

Her bringes elevernes umiddelbare fortolkning af titlen, forsideillustrationen, bagsideteksten og bagsideillustrationen i spil. Forbindelsen mellem for- og bagside skal undersøges, og elevernes læsning og analyse begynder allerede her.

Opgaver mens du læser

Mens eleverne læser, kan de forholde sig til materialets undrespørgsmål. Her opfordres de til at stoppe op og forholde sig til de ledetråde, som verbalteksten og billedsiden udfolder. Man kan samle op på elevernes besvarelser i plenum i klassen og/eller samle dem i en fælles Padlet, som børnene har mulighed for at tilgå senere, hvis værket skulle opgives som værk-læsning til afgangsprøven. Under læsningen kan eleverne også arbejde med kreative fortolkningsopgaver, hvor de skal formidle deres analyse- og fortolkningsarbejde.

Opgaver efter læsningen

Efter værket er læst, skal den samlede tekst fordøjes. Eleverne opfordres til at vende tilbage til deres noter fra før læsningsopgaverne og undersøge, hvordan de forstod værket, inden læsningen begyndte. Desuden skal de samle deres oplevelse og forståelse af værket i nogle kreative opgaver. Elevproduktionerne kan efterfølgende udstilles i klassen eller på skolens PLC, så arbejdet bliver synligt for hele klassen og kommer til at fungere som inspiration for andre elever.

Arbejdsformer

Arbejdet med *Sød og Blød* kan tilrettelægges som individuelt, makker- eller gruppearbejde, alt efter hvilken arbejdsform, der passer eleverne bedst.

Fortællinger mellem tekst og billeder – analysepotentiale.

Det særlige ved grafiske romaner er samspillet mellem tekst og billeder, i dette undervisningsmateriale beskrevet som verbalteksten og billedsiden. Illustratør og forfatter kan vælge forskellige tilgange, når de to spor flettes sammen i en fortælling, og når man arbejder med værker, hvor tekst og billeder indgår, er det helt oplagt at undersøge forholdet mellem de to spor.

Forholdet mellem verbalteksten og billedsiden

Forholdet mellem verbalteksten og billedsiden kan kategoriseres i de tre nedenstående kategorier:

Symmetrisk

Hvis forholdet mellem verbalteksten og billedsiden er symmetrisk, illustrerer billedsiden kun det, som verbalteksten oplyser. Billedsiden bliver dermed kun en visuel gengivelse af verbalteksten.

Ekspanderende

Fortæller billedsiden noget mere end verbalteksten, er forholdet mellem de to lag ekspanderende. Sådan forholder det sig i en del moderne børne- og ungdomslitteratur, hvor der både er en tekst og billedside. Her kan det både være i selv illustrationen, i farvevalget eller perspektiv og billedudsnittet, at billedsiden fremhæver andre elementer af fortællingen i forhold til verbalteksten. Men der kan også være andre symbolske elementer i illustrationen, der lægger op til en fortolkning af illustrationen, ligesom visse ord i en verbaltekst kan indeholde en særlig værdiladet betydning.

Kontrapunktisk

Hvis der er et decideret modsætningsforhold mellem verbalteksten og billedsiden er forholdet mellem dem kontrapunktisk. Denne kontrast kan skabe en interessant vinkel på en fortælling.

Færdigheds- og vidensmål

Under arbejdet med *Sød og Blød* vil eleverne arbejde med nedenstående færdigheds- og vidensmål:

Kompetenceområdet: Læsning

Forberedelse

Eleven kan afgøre, hvordan en tekst skal læses.
Eleven har viden om før-læsestrategier.

Kompetenceområdet: Fortolkning

Oplevelse og indlevelse

Eleven kan reflekteret indleve sig i tekstens univers som grundlag for fortolkning.
Eleven har viden om fortolkningsorienterede læsestrategier.

Undersøgelse

Eleven kan undersøge samspillet mellem genre, sprog, indhold og virkelighed.
Eleven har viden om genrer, sprog, symbolik, forfatter, værk og fortæller.

Fortolkning

Eleven kan foretage flertydige fortolkninger.
Eleven har viden om metoder til fortolkning

Vurdering

Eleven kan diskutere forskellige fortolkninger af en tekst.
Eleven har viden om forskellige læserpositioner.

Perspektivering

Eleven kan sætte teksten i relation til aktuelle problemstillinger.
Eleven har viden om metoder til at sætte tekster i relation til aktuelle problemstillinger.

Undervisningsforslag

Før læsning

Individuelt, makker- eller gruppearbejde.

Titlen og forsideillustrationen
Undersøg titlen og forsideillustrationen.

- Hvad kan bogen handle om?

- Hvilke associationer får du/I, når titlen læses, og du/I ser på forsideillustrationen?
- Lav en fælles brainstorm i klassen, hvor du/I skriver dine/jeres tanker op.

Individuelt

Bagsiden

Læs nu bagsideteksten, og undersøg bagsideillustrationen.

- Lav en hurtigskrivning på 10 minutter om, hvad du tror, der vil ske i værket.

Makker eller gruppearbejde:

- Sæt dig sammen med din sidemakker, og læs jeres tekster højt for hinanden.
- Fortæl efterfølgende, hvilke ledetråde fra bagsideteksten og illustrationen der fik jer på disse tanker.
- Undersøg modsætningsforholdet mellem forsiden og bagsiden. Hvordan spiller de to op mod hinanden, og er der her et budskab om værkets handling? Inddrag eventuelt titlen i jeres overvejelser.

Forsatsen

Undersøg forsatsens farve og illustrationen.

- Hvad kan det fortælle om bogens handling?

Titelbladet

Undersøg titelbladet.

- Er der her nogle symboler, der kan sige noget om bogens handling?
- Notér det, du/I kan finde, eventuelt på en fælles Padlet, så I har hinandens noter til senere.

Mens du læser

Individuelt, makker- eller gruppearbejde

Underspørgsmål under læsningen:

Under læsning skal du/I reflektere over nedenstående spørgsmål:

Side 6: Ali og Ekspresslik

Ekspresslik betyder bare alt for Ali. Jeg ved ikke, hvad han gør, hvis den lukker.

Hvorfor tror du/I, at Noura har denne bekymring? Hvad kan der være galt? Inddrag dine/jeres refleksioner fra før læsningen her.

Side 8 - 9: Billedsiden og verbalteksten

Undersøg billedsiden og verbalteksten på siderne. Der er stor forskel på billedside og verbalteksten på dette opslag.

Individuelt:

Omskriv billedsiden til en verbaltekst. Inden du går i gang, skal du nøje undersøge, hvad der sker på billederne:

- Tænk over, hvad billedudsnittet og perspektivet udtrykker.
- Læg også mærke til rendestenens betydning (mellemlummet mellem de enkelte billeder).
- Skriv din tekst, hvor du inddrager alle dine forberedende overvejelser.

Lav nu verbalteksten på side 9 om til en tegneserie. Inden du går i gang, skal du overveje følgende:

- Nærlæs teksten.
- Hvor mange billeder vil du bruge på at gengive teksten?
- Hvordan vil du bruge billedudsnit og perspektiv for at fremhæve handlingen?
- Skal rendestene indgå som et element, der har betydning for fortællingen?
- Skal der være forskel på dine billeders størrelse?
- Lav en udstilling med jeres værker i klassen eller et andet sted på skolen.
- Læs jeres tekster højt for en makker eller jeres gruppe.

Individuelt, makker- eller gruppearbejde:

Vend tilbage til side 8 og 9 i *Sød og Blød*.

- Hvordan oplever du/I forskellen på billedsiden og verbalteksten? Hvilken fortælling kommer til udtryk i henholdsvis verbalteksten og på billedsiden?
- Hvorfor tror du, at det netop er disse steder, der er henholdsvis verbaltekst og grafisk tekst?

Side 13: Marinas løsning

Marina sænker stemmen og nikker ud mod baglokalet. "Jeg har fundet løsningen på! På..."

"Har du?!" udbryder jeg. "Virkelig?"

Hun nikker hemmelighedsfuldt. "Jeg skal bare lige hente nogle småting hos min veninde."

- Hvad har Marina fundet en løsning på, og hvad tror du/I, hun skal hente hos sin veninde?

Side 14: Ingen kunder

- Hvorfor er der ingen kunder i Ekspresslik?

Side 23 - 24: Fødevarestyrelsen kommer på besøg

Der sker et skift i fortællingen nu, idet Martin og Petra fra Fødevarestyrelsen kommer på besøg. Billedsiden og verbalteksten skiftes til at fortælle, hvad der sker, mens de er i Alis forretning.

- Udvælg to opslag fra side 23-30, hvor du/I undersøger, hvordan henholdsvis verbalteksten og billedsiden fremstiller den stemning, der nu er i Ekspresslik.
- Inddrag de elementer, du/I også havde med til opgaverne på side 8 og 9.

Side 30: Havfruen som symbol

Noura læser om havfruer.

- Undersøg, hvad havfruen symboliserer.
- Er der en sammenhæng mellem havfruen som symbol og det, der sker i Ekspresslik netop nu? Hvis ja, hvilken?
- Kan havefruehistorien være et forvarsel for noget, der kommer til at ske? Hvordan?
- Gem dine/jeres noter, eller skriv dem ind i den fælles Padlet.

Side 43 - 44: Sms til Jack

Noura skriver en sms til Jack, hvor hun forklarer, hvad der er sket.

- Udvælg et citat fra sms'en, som du/I synes er særlig vigtigt.
- Lav et isbjergsfold, hvor du/I skriver citatet ind på den øverste del af foldet. Efterfølgende beskriver du/I med egne ord, hvordan citatet skal forstås, og hvorfor det efter din/jeres mening er centralt for historien.

Side 47 - 61: Undrespørgsmål til afhøringsituationen

Makker- eller gruppearbejde

Nu tager fortællingen endnu engang en ny drejning. Petra har været ude i baglokalet, og efter det besøg vil hun give slikbutikken en *eliterasende smiley...*

- Skriv dine/jeres noter til nedenstående spørgsmål ned eller ind i den fælles Padlet.
- Hvordan skildrer illustrationerne den hektiske situation i Ekspresslik? Bemærk, hvordan elementer som billedudsnittene, perspektiv, farver og streger er lavet.
- Hvordan er samspillet mellem verbalteksten og billedsiden i denne del af bogen?
- Hvad sker i den tomme plads/skideskiftet mellem side 60 og side 61.

Side 62 - 67: Løsningen på slikmonstret

Vend tilbage til dine/jeres noter om værkets bagside fra *Opgaver før du læser*.

- Hvordan fortolker I nu bagsideteksten efter at have læst side 62-67?
- Lav en ny bagsideillustration, der indeholder dine/jeres egne symbolske ledetråde til den løsning, Noura finder på problemet med slikmonstret.

Side 68 - 69: Forholdet mellem verbalteksten og billedsiden

Billedsiden

På sidste opslag i *Sød og Blød* er der atter ro i Ekspresslik. I glasdisken ligger der slikssommerfugle.

Undersøg, hvad sommerfuglen symboliserer, eventuelt via dette link:

<https://symbolleksikon.lex.dk/sommerfugl>.

Verbalteksten

Marina blinker til mig. Jeg ranker ryggen og fejer kiksekrummer af disken.

Det er hyggeligt, når det bare er os to. Man må smage, hvad man vil, og vi har en smilende smiley i ryggen.

Der er også noget i luften. Ikke en lyd, men næsten. Som en klokke, der bimler.

Vi stirrer håbefuldt på døren.

- Er der en sammenhæng mellem verbaltekstens slutning og sommerfuglesymbolikken? Hvis ja hvilken?

Efter du har læst

- Genlæs din tekst fra før læsningsarbejdet. Overraskede værkets handling dig/jer og på hvilken måde?
- Værket bliver beskrevet som "et feministisk gys". Hvordan kommer det feministiske element til udtryk i værket, og hvordan vil du/I beskrive *Sød og Blød*?
- På hvilken måde kan man se, at *Sød og Blød* er en moderne grafisk roman? Er der elementer fra handlingen, som du/I synes markerer, at dette er et værk af sin tid?
- Perspektivering og intertekstuelle referencer:
 - *Sød og Blød* starter som et uskyldigt ungdomseventyr, men tager pludselig en helt anden drejning. Slikket muterer og skaber et farligt monster. Her er der både intertekstuelle referencer og perspektiveringsmuligheder til andre værker. Undersøg også, hvordan *Sød og Blød* på et tematisk plan taler sammen med et af nedenstående værker:
 - Eventyret *Den lille Rødhætte* af brødrene Grimm.
 - Billedbogen *Pigen i rødt* af italienske Roberto Innocenti, som er en moderne gendigtning af *Den lille Rødhætte*.
 - *Charlie og chokoladefabrikken* af Roald Dahl, hvor hovedpersonen Charlie havner i en verden, hvor den geniale Willy Wonka eksperimenterer med slikket, men har svært ved at styre de bivirkninger, slikeksperimenterne medfører.

Kreativt produkt til handlingen i *Sød og Blød*

Individuelt, makker- eller gruppearbejde

Sød og Blød starter som en almindelig ungdomsfortælling, hvor handlingen drejer sig om søskende, parforhold, bekymring og forelskelse. Men kort inde i værket begynder der at ske mystiske ting, og fortællingen tager en helt anden drejning, som helt frem til værkets slutning bliver ved med at udvikle sig.

Du/I skal nu lave et kreativt produkt, hvor du/I viser, hvordan gyset i *Sød og Blød* drives frem. Vælg en af nedenstående opgaver, eller find selv på en anden måde at illustrere de plottwists, som optræder i bogen.

Krav til opgaven

Udvælg tre til fire nedslag fra *Sød og Blød*, som du/I synes markerer den udvikling, handlinger tager.

Lav et kreativt produkt, som kan udstilles eller fremlægges, og som visualiserer gysets udvikling.

Ideer til opgaver

Podcast

Lav en podcast, hvor Noura fortæller om den skæbnesvangre dag i Ekspresssluk.

Du/I skal lave et manus, hvor I med jeres egne ord lader Noura genfortælle hændelserne fra både verbalteksten og billedsiden i de tre til fire nedslag i værket, som I har valgt.

Herefter øves teksten igennem. Det er vigtigt, at I giver hinanden konstruktiv feedback på oplæsningen, så den rette stemning bliver fremhævet.

Du/I kan nu bruge programmet WeVideo på Skoletube. Her kan der lægges lydeffekter/ baggrundslyde ind, så gysset bliver fremhævet. Alternativt kan programmet Audacity benyttes, hvis skolen ikke har licens til Skoletube.

LitteraSnaps

Lav en LitteraSnap til hver af dine/jeres udvalgte passager fra *Sød og Blød*.

En litteraSnap er et visuelt produkt, lavet som en plakat, der gengiver de udvalgte sekvenser fra handlingen, så den fremstår som en snap. Når du/I gengiver de udvalgte passager, skal du/I overveje valget af:

- Billedvalg. Dette kan være i form af illustration eller billedcollage.
- Farvevalg. Hvilke farver skal du/I have med for at understøtte følelser og stemningen?
- Komposition/opbygning af LitteraSnappen. Hvor skal elementerne placeres i forhold til hinanden?
- Brug af emojis. Hvilke emojis kan understøtte stemningen/følelserne, som personerne oplever?
- Ord og tekst. Udvælg sætninger/citater fra teksten, som du/I synes er særlig vigtige.
- Fremlæg eller udstil dine/jeres produkt i læsegruppen eller klassen. Fortæl, hvad I har gjort for at indfange stemningen og følelserne i jeres produkt.

Litteraturliste

Henkel, Ayoe Quist (red.) *Grib Litteraturen*, Gyldendal 2020